

Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over de Herstructurering en ontwikkeling van de sector huishoudelijke apparaten (witgoed in Europa) en de impact ervan voor werkgelegenheid, klimaatverandering en consument

(2009/C 100/12)

Het Europees Economisch en Sociaal Comité heeft op 17 januari 2008 besloten om overeenkomstig artikel 29, lid 2, van zijn reglement van orde een initiatiefadvies op te stellen over de

Herstructurering en ontwikkeling van de sector huishoudelijke apparaten (witgoed in Europa) en de impact ervan voor werkgelegenheid, klimaatverandering en consument.

De Adviescommissie Industriële reconversie (CCMI), die met de voorbereidende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 10 september 2008 goedgekeurd. Rapporteur was mevrouw DARMANIN, co-rapporteur de heer GIBELLIERI.

Het Comité heeft tijdens zijn op 22 en 23 oktober 2008 gehouden 448e zitting (vergadering van 22 oktober 2008) het volgende advies uitgebracht, dat met 86 stemmen vóór, bij 2 onthoudingen, is goedgekeurd.

1. Conclusies en aanbevelingen

1.1. De kracht van de Europese sector huishoudelijke apparaten ⁽¹⁾ ligt in zijn vermogen om hoogwaardige en duurzame producten te maken. Dit vermogen moet worden vergroot met een Europees beleid waarbij voortdurend wordt gewerkt aan technologische innovaties en de vaardigheden van werknemers door middel van cursussen continu worden verbeterd. Dat zou de ontwikkeling van energiezuinige en beter recycleerbare huishoudelijke apparaten ten goede moeten komen. Het totale, aan de hand van een levenscyclusanalyse te bepalen milieu-effect van deze apparaten moet zoveel mogelijk worden beperkt.

1.2. Vooral als het voorstel om de milieukeurverordening breder toepasbaar te maken en de *ecodesign*-richtlijn te herzien wordt goedgekeurd zou de EU-wetgeving de sector rechtstreeks kunnen beïnvloeden en aldus kunnen zorgen voor een hogere energie-efficiëntie en minder CO₂-uitstoot. Op die manier wordt iets ondernomen tegen de aanzwellende stroom van bedrijven die uit Europa wegtrekken, tegen het dreigende verlies van arbeidsplaatsen en tegen het gevaar dat de belangen van consumenten worden geschaad.

1.3. Ter bescherming van de Europese industrie, van al haar werknemers, van de consumenten en van het milieu is markttoezicht van cruciaal belang. In dit verband zouden de volgende maatregelen moeten worden genomen:

- De lidstaten en de EU ⁽²⁾ maken meer geld vrij om strenger te kunnen controleren of met name ingevoerde producten voldoen aan de Europese wetgeving;

⁽¹⁾ Huishoudelijke apparaten zijn koelkasten, wasmachines, vaatwasmachines, boilers, verwarmingstoestellen en alle andere voor huiselijk gebruik bestemde elektronische apparaten.

⁽²⁾ Het nieuwe wetgevingskader, dat ook wel het Ayrál-pakket wordt genoemd, is het laatste onderdeel van het „beter wetgeven“-pakket en heeft betrekking op markttoezicht, veiligheidsaanduidingen op consumentenproducten en homologatie. Het is op 23 juni 2008 door het Europees Parlement en de Raad goedgekeurd (http://ec.europa.eu/enterprise/regulation/internal_market_package/index_en.htm)

- Oneerlijke concurrentie en dumpingpraktijken worden uitgebannen. Over anti-dumpingmaatregelen moet wel goed worden nagedacht om te voorkomen dat ze schadelijk zijn voor de Europese industrie en alleen maar leiden tot meer uit Europa wegtrekkende bedrijven of tot meer import. Verder moeten ze niet slechts gelden voor het apparaat als geheel, maar ook voor alle onderdelen ervan;

- Het etiketteringssysteem moet steeds worden aangepast aan de innoverende technologie, zonder dat abusievelijk de indruk wordt gewekt dat er sprake is van waardeverbetering;

- Er moet strenger gecontroleerd worden om productvervalsing in de vorm van bedrieglijke namaak aan te pakken;

- Door middel van controles moet worden nagegaan dat etiketten van met name ingevoerde producten geen misleidende informatie bevatten.

1.4. Aanpassingen van het etiketteringssysteem zijn van groot belang. Etiketten moeten altijd worden aangepast als in technisch opzicht efficiëntere apparaten op de markt verschijnen. Een dynamisch systeem verdient de voorkeur: als nieuwe en betere producten op de markt komen, moeten die een nieuw etiket krijgen. Dat is beter dan dat eerder geëvalueerde producten een lagere status krijgen. Dergelijke aanpassingen zouden gelijke tred moeten houden met technologische innovaties, maar dienen in ieder geval elke vijf jaar plaats te vinden, zoals in het actieplan voor energie-efficiëntie staat. Het is van cruciaal belang dat alle partijen hierbij worden betrokken. Bovendien zou de Commissie de handhaving van wetgeving moeten bevorderen door het etiketteringssysteem bindender te maken voor fabrikanten, importeurs en detailhandelaars.

1.4.1. Uit het oogpunt van duurzaamheid zou de EU andere landen moeten overhalen tot toepassing van de strenge normen die zijzelf voor de interne markt wil laten gelden. Dat zou namelijk kunnen leiden tot wereldwijde energiebesparing.

1.5. De Europese sector huishoudelijke apparaten zou een enorme impuls krijgen als huishoudens er door de lidstaten via speciale regelingen toe worden aangezet om hun oude apparaten te vervangen door nieuwe en zuinigere apparaten die al wel te koop maar nog niet erg populair zijn. Deze regelingen mogen niet discriminerend werken; minder bemiddelde mensen moeten met de juiste financiële instrumenten worden geholpen. Succesverhalen uit Europa en de rest van de wereld zouden hierbij tot voorbeeld moeten strekken.

1.6. Het verdient ook aanbeveling om de consument een betere service qua onderhoud en reserve-onderdelen te bieden en om ervoor te zorgen dat de vaardigheden van werknemers ten behoeve van een efficiënte en betrouwbare dienstverlening voortdurend up-to-date worden gehouden. Dit zou ertoe kunnen leiden dat banen behouden blijven of er meer banen bij komen.

1.7. De EU zou het bedrijfsleven steun moeten bieden bij de omschakeling op innovatievere producten en aanverwante diensten, zoals zonnepanelen, fotovoltatische cellen, warmtepompen, waterstofcellen, micro-WKK-installaties en zuinige klimaatregelingssystemen, die van strategisch belang zijn omdat ze tot lagere CO₂-emissies en een lager energieverbruik leiden. Dit zou goed zijn voor de werkgelegenheid en een ruimere keuze voor de consument opleveren.

1.8. Alleen met een goede sectorale dialoog op EU-niveau heeft de aanbevolen herstructurering van de huishoudelijke sector in Europa kans van slagen.

2. Achtergrond

2.1. Het grootste probleem is momenteel dat de sector huishoudelijke apparaten zich niet alleen naar Midden- en Oost-Europa aan het verplaatsen is, maar ook naar Rusland, Turkije en China. Dus niet alleen binnen de EU vindt er een verschuiving plaats; hele onderdelen van de sector verdwijnen naar China.

2.2. Bedrijven zijn bezig Rusland te ontdekken: ze hebben al witgoedfabrikanten overgenomen en bouwen inmiddels fabrieken voor de productie van wasmachines en koelkasten. Momenteel staan er 15 à 20 witgoedfabrieken in de steigers. Dat is van essentieel belang om zich een plaats te verwerven op deze nieuwe veelbelovende markt. Als de EU de grootste problemen van de interne markt echter niet aanpakt, bestaat het gevaar dat

deze fabrieken mettertijd niet alleen de Russische, maar ook de Europese markt gaan bedienen.

2.2.1. Er liggen voor Europese fabrikanten ook kansen om hun producten naar regio's als Azië, Noord-Afrika en het Midden-Oosten te exporteren. Nu al worden daar steeds meer huishoudelijke apparaten uit de EU ingevoerd. Europese fabrikanten kunnen hun voordeel doen met factoren als de groeiende middenklasse in die regio's en de goede reputatie van Europese producten om op deze markten vastere voet aan de grond te krijgen.

2.3. Nu er steeds meer goedkope producten van twijfelachtige kwaliteit op de markt komen, krijgt de Europese witgoedsector het alleen maar moeilijker. Door middel van deze laagwaardige producten, onderling verschillende belastingsstelsels, lage loonkosten en relatief lage transportkosten wordt de aanval ingezet op Europese bedrijven die van oudsher in deze sector actief zijn.

2.4. Vanzelfsprekend is Europa niet opgewassen tegen bijvoorbeeld de Chinese maandsalarissen. Een koelkast of een vriezer uit China is zo goedkoop dat er niet tegenop te concurreren valt, en hetzelfde geldt voor simpele onderdelen als motoren of compressors. Als de prijs van producten de doorslag moet geven en kwaliteit niet als verkoopargument wordt gebruikt, dan zitten concurrentievoordelen er voor Europa niet in. De kracht van de Europese sector huishoudelijke apparaten ligt juist in zijn vermogen om hoogwaardige en duurzame producten te maken. Andere concurrentievoordelen hebben betrekking op ontwerp, productgaranties, service, passende reserveonderdelen en reparatie. Met behulp van een duidelijk Europees beleid kunnen deze voordelen verder worden uitgebouwd.

2.5. De door Europese fabrieken vervaardigde koelkasten en vriezers vallen in de energiecategorieën A++, A+, A en B. Het merendeel van de momenteel geproduceerde producten valt in de categorie A+ of A. Nog geen 4 % behoort tot de A++-klasse.

2.6. De verkoop van energiezuinige koelkasten blijft aan de lage kant. Volgens de overkoepelende Europese organisatie van fabrikanten van huishoudelijke apparaten CECED bevinden zich in Europese huishoudens nog altijd 188 miljoen koelkasten en vriezers die meer dan 10 jaar oud zijn. Per jaar verbruiken oude apparaten (uit 1990) circa 600 kWh, A+-apparaten circa 255 kWh en A++-apparaten circa 182 kWh. Om uiteindelijk voordelig voor de consument uit te pakken moet een tegen de huidige prijzen en in de huidige omstandigheden ⁽¹⁾ aangeschaft A++-apparaat echter wel zo'n 12 jaar meegaan.

⁽¹⁾ Inclusief energie- en brandstofkosten.

2.7. Meer nog dan oude apparaten zijn het de mogelijk onveilige, niet bepaald zuinige en bovendien onbetrouwbare importproducten die Europese fabrikanten zorgen baren. Dit geldt met name voor onmiddellijk leverbare producten die op de EU-markt binnen de kortste keren aan de man worden gebracht.

2.7.1. Als gevolg van een en ander zijn huishoudens goed voor 25 % van het totale energieverbruik in de EU, waarbij door toedoen van nieuwe toepassingen en producten het verbruik van elektriciteit voor huishoudapparaten in de afgelopen jaren het snelst is gestegen.

2.8. Als voor de magnetische kern van elektromotoren in huishoudelijke apparaten beter materiaal wordt gebruikt en deze — dankzij nieuwe materialen — ook beter worden ontworpen, dan zouden ze tot 15 procent efficiënter kunnen gaan werken. Op die manier zou het energieverbruik van huishoudens aanzienlijk dalen.

2.9. De Commissie zou ook de ontwikkeling van recycleerbare en reparerbare huishoudelijke apparaten moeten steunen. Europese fabrikanten zijn er dankzij enorme inspanningen in geslaagd om het elektriciteits- en waterverbruik van grote apparaten flink omlaag te brengen. Sindsdien zijn steeds meer grondstoffen — zoals staal, kunststoffen, nikkel chroom en koper — uit milieu- en kosten oogpunt echter voor grote problemen gaan zorgen. De prijzen van deze grondstoffen en van de bijproducten van olie gaan omhoog. Wie de hoeveelheid materialen in een product binnen de perken weet te houden behaalt een groot concurrentievoordeel. Van de mogelijkheden die de nanotechnologie en levenscyclusanalyses (om de materiaalkeuze te verbeteren en achteraf te kunnen beoordelen) in dit verband bieden, maakt de sector huishoudelijke apparaten in dit verband nog veel te weinig gebruik.

2.9.1. Met de huidige AEEA-regeling komt niet al het gerecyclede materiaal ook echt bij de fabrikant terug. Terwijl fabrikanten dus wel voor recyclingkosten opdraaien, komen de goederen niet altijd bij hen terecht.

2.10. Verdere miniaturisatie van onderdelen als motoren, radiators en compressors zou het doel moeten zijn van een door de Commissie gefinancierd onderzoeksbeleid. Apparaten die met zo weinig mogelijk materialen worden ontworpen lenen zich wat dit betreft ook beter voor recycling. De kaderrichtlijn van mei 2005, waarin staat dat elektrische apparaten milieugericht ontworpen dienen te worden (ecodesign), is wat dit betreft een goed uitgangspunt. De Commissie hoeft geen nieuwe beleidsinstrumenten te ontwikkelen; zij kan beter de al bestaande instrumenten verfijnen. Dit geldt bijvoorbeeld voor

het energielabel, dat informatie over het verbruik geeft. Gezien de zich verscherpende energiecrisis en de schaarser wordende grondstoffen zou de Commissie dit label moeten aanvullen met een bindende regeling voor het op de markt brengen van producten. Alleen fabrikanten die apparaten van hoge kwaliteit produceren zouden voortaan toestemming moeten krijgen om hun waar op de Europese interne markt te verkopen. Dat vloeit logisch voort uit de strekking van de wetgeving: van bedrijven eisen dat zij hoogwaardige en duurzame huishoudelijke apparaten maken.

2.11. Het ligt ook voor de hand om via een richtlijn van fabrikanten en detailhandelaren te eisen dat zij reparerbare huishoudelijke apparaten produceren en verkopen, losse onderdelen in voorraad houden en een klantendienst verzorgen. Europese consumenten verwachten een dergelijke service, en Europese fabrikanten en detailhandelaren kunnen zich ermee onderscheiden van de fabrikanten wier tegen lage kosten vervaardigde producten niet kunnen worden gerepareerd en daarom gewoon weggegooid en door nieuwe vervangen worden. Dat kan niet in overeenstemming zijn met een duurzame ontwikkelingsstrategie.

2.11.1. Wat dit betreft kijkt het EESC reikhalzend uit naar de verdere discussie over de uitvoering van het actieplan van de Commissie inzake duurzame consumptie en productie en een duurzaam industriebeleid (¹).

2.12. In de Europese sector huishoudelijke apparaten zijn nog altijd zo'n 200 000 mensen werkzaam, maar de neergang is al jaren geleden ingezet: in de afgelopen twintig jaar zijn er in West-Europa 57 000 banen in deze branche verdwenen. Toen het oude politieke bestel in Midden- en Oost-Europa was ingestort, viel de bodem weg onder de sector huishoudelijke apparaten. Sindsdien zijn er daarin nog slechts 20 000 banen bijgekomen.

2.13. In de sectoren waar klimaatregelaars en kleine apparaten worden gemaakt vallen door bedrijfsverplaatsingen naar landen buiten Europa (Rusland, China, Turkije) de hardste klappen. In Europese fabrieken voor de productie van koelkasten/vriezers zijn nog zo'n 23 000 mensen werkzaam.

2.14. De herstructurering van de Europese sector huishoudelijke apparaten zal de komende jaren doorgaan. Hoe ver deze herstructurering gaat, hangt niet alleen af van markt- en technologische ontwikkelingen, maar ook van politieke besluiten en wetgeving.

3. Specifieke opmerkingen

3.1. *Europa moet een oplossing vinden voor vier problemen:*

(¹) COM(2008) 397 final (16-7-2008).

3.1.1. Hoe kan voorkomen worden dat de industrie wegtrekt naar landen buiten Europa? Deze gevaarlijke ontwikkeling is al duidelijk aan de gang, en het is dan ook zaak om het tij te keren.

3.1.2. Hoe kunnen structurele hervormingen in Europa zo worden doorgevoerd, dat West-Europese landen hun wetenschappelijke en technische productiecapaciteit, knowhow en de bijbehorende banen niet kwijtraken en Midden- en Oost-Europese landen de kans krijgen om hun nog prille huishoudelijke-apparatensector door middel van stabiliserende maatregelen op de toekomst voor te bereiden?

3.1.3. Wat is een in economisch opzicht verstandig antwoord op de massale import van Aziatische producten die minder waard of van mindere kwaliteit zijn dan hun Europese tegenhangers dan wel niet voldoen aan de normen die gelden op de interne markt?

3.1.4. Hoe kan ervoor gezorgd worden dat op de interne markt de vraag naar duurzamere apparaten toeneemt én dat er geïnvesteerd blijft worden in de ontwikkeling van apparaten die een minder grote invloed hebben op klimaat en duurzaamheid?

3.2. De sector

3.2.1. Gezien de dankzij O&O geboekte vooruitgang op het gebied van energie-efficiëntie mag van een geavanceerde industrietak worden gesproken. Milieuconvenanten hebben hun waarde bewezen, mede doordat de sector zich eraan heeft gehouden.

3.2.2. Volgens de sector moet de EU er nu echter wel met een aangescherpt beleid voor zorgen dat de fabrikanten ook echt de vruchten kunnen plukken van al hun inspanningen. Als ontmoedigend teken aan de wand weigerde de sector vorig jaar de milieuconvenanten te verlengen die in het verleden juist zo succesvol zijn gebleken.

3.2.3. In de huidige situatie is markttoezicht van eminent belang. Met scherpere controles moet worden nagegaan of een product ook werkelijk de door de fabrikant geclaimde eigenschappen bezit, met name wat de uitwerking op het klimaat betreft.

3.2.4. Er is meer steun van de kant van de lidstaten nodig om ervoor te zorgen dat zeer energiezuinige producten daadwerkelijk door de consument worden aangeschaft. A++ -apparaten

worden nog steeds gezien als te dure producten die hun geld uiteindelijk niet opbrengen. Consumenten blijven daarom vooral kiezen voor A+ -apparaten. Van de verschillende regelingen binnen en buiten de EU kan een aantal worden aangemerkt als *best practices* ⁽¹⁾.

3.2.5. De steun van de kant van de lidstaten en de maatregelen voor eerlijke concurrentie zouden gelijke tred moeten houden met de technologische innovatie die in de lidstaten en in Europa in de sector plaatsvindt.

3.2.6. Een belangrijke schakel van de aanvoerketen is de detailhandelaar. Europese detailhandelaren moeten beter gaan inzien welke gevolgen de invoer van producten en de verkoop van geïmporteerde producten op de interne markt zoal hebben. Bovendien zouden de inspanningen van de industrie nutteloos zijn als de detailhandel producten blijft importeren en verkopen die onder de maat, onveilig en niet duurzaam zijn. Wat dit betreft kan er nog veel bereikt worden door de detailhandel meer bewust te maken van onder meer de duurzaamheid van huishoudelijke apparaten.

3.3. Het sociale aspect

3.3.1. Door de verplaatsing van de sector gaan arbeidsplaatsen verloren. De vaardigheden van de betrokken personen kunnen alleen worden benut als ook zij gaan verhuizen. Om ervoor te zorgen dat deze arbeidsplaatsen behouden blijven en dat de sector aantrekkelijk blijft voor hoogopgeleide werknemers, dient deze geherstructureerd te worden.

3.3.2. Naar de klantenservice, en dan vooral de reparatie van kapotte apparaten, dient de nodige aandacht uit te gaan. Men dient erop toe te zien dat de reparatiebranche goed blijft gedijen door ervoor te zorgen dat hoogwaardige apparaten te repareren zijn en dat er ook echt reserveonderdelen beschikbaar zijn.

3.3.3. Tegelijkertijd zouden de lidstaten en de EU de sector er met een gezamenlijk beleid toe moeten aanzetten om over te schakelen op de productie van innovatieve producten, waarmee eventueel nieuwe arbeidsplaatsen gecreëerd kunnen worden. Dit proces zou moeten worden gedragen door een hechte sociale dialoog tussen sociale partners op Europees, nationaal en bedrijfsniveau. Ook in de nieuwe productievestigingen in de onlangs toetredende lidstaten dienen de arbeidsverhoudingen van een Europees kwaliteitsniveau te zijn.

⁽¹⁾ **Italië:** tot een maximum van 200 euro mogen consumenten 20 % van de aanschafkosten van koelkasten en vriezers uit de A+- en A++-categorie. aftrekken van de belasting.

Spanje: kortingen voor consumenten. Consumenten die in 2008 energiezuinige apparaten kopen, komen in aanmerking voor subsidies van 50 tot 125 euro (afhankelijk van het type apparaat).

Brazilië wil 10 miljoen huishoudens met een laag inkomen financieel ondersteunen bij de aankoop van een nieuwe koelkast. In ruil voor hun oude, meestal minder zuinige koelkast krijgen consumenten geld om een nieuwe koelkast te kopen die minder energie verbruikt.

3.3.4. Naast een goede, permanente sectorale dialoog op Europees niveau zijn markttoezicht en handhaving van normen in heel Europa van cruciaal belang om ervoor te zorgen dat minder banen verloren gaan.

3.4. De consument

3.4.1. Consumenten moeten ervan op aan kunnen dat zij goed werkende en bovendien energiezuinige kwaliteitsproducten aanschaffen. Daarom dienen zij hierover op een eenvoudige, eerlijke en effectieve manier geïnformeerd te worden.

3.4.2. Het etiketteringssysteem moet dynamischer worden en voortdurend worden aangepast aan de innovaties die plaatsvinden in de sector. Verder zou op een etiket precies moeten komen te staan aan welke normen het apparaat in kwestie voldoet. Testen zouden daarom strikter en accurater moeten zijn.

3.4.3. Markttoezicht in de lidstaten is dit verband zeer belangrijk, want zo kan worden nagegaan of apparaten werkelijk de door de fabrikant geclaimde prestaties kunnen leveren en krijgen consumenten waar voor hun geld.

3.4.4. Het kan slecht zijn voor het milieu als consumenten weliswaar nieuwe huishoudelijke apparaten kopen, maar hun oude apparaten ernaast blijven gebruiken. Dat kan leiden tot het *rebound*-effect.

3.4.5. Onafhankelijke consumententesten zijn de beste reclame voor efficiënte huishoudelijke apparaten. Met deze testen is de algemene kwaliteit van zo'n apparaat gegarandeerd en weet de consument dat het doet wat het moet doen.

3.5. Het milieu

3.5.1. De sector kan ook een grote bijdrage leveren aan het behoud van het milieu, de reductie van CO₂-emissies en de bestrijding van de klimaatverandering. In dit verband verwijst het EESC naar zijn initiatiefadvies over milieuvriendelijke productiemethoden ⁽¹⁾, waarin het onderstreept dat er op de interne markt ruimte is voor een „groene markt” en ingaat op onder meer de etikettering en de levenscyclus van producten.

3.5.2. Fabrikanten zouden een termijn van een jaar of vijf moeten krijgen om „ondermaats” presterende apparaten zo aan te passen dat ze in overeenstemming zijn met de gewenste normen. Als bijvoorbeeld koelkasten daarna nog niet een bepaalde streefwaarde halen, dan zouden ze van de Europese markt geweerd moeten worden. Dit sluit ook aan bij het actieplan voor energie-efficiëntie dat de Commissie op 24 oktober 2006 publiceerde („Producten die niet aan deze eisen voldoen, zullen niet meer in de handel mogen komen”) en bij de milieukeurverordening en de *ecodesign*-richtlijn.

3.5.3. Verder zou de *ecodesign*-wetgeving zo spoedig mogelijk van toepassing moeten zijn op alle grote huishoudelijke apparaten en zou de etiketteringswetgeving zodanig herzien moeten worden dat het mogelijk is om snel superefficiënte producten te ontwikkelen. Op die manier zouden bedrijven de noodzaak voelen om hoogwaardige en duurzame apparaten te produceren.

3.5.4. Wat het bestaande energiebeleid van de EU betreft, raadt het EESC de Commissie aan om na te denken over nieuwe rechtsinstrumenten ter verwezenlijking van de energiedoelstellingen van de EU, omdat deze met de etiketteringsregeling al één niet gehaald kunnen worden.

Brussel, 22 oktober 2008.

De voorzitter
van het Europees Economisch en Sociaal Comité
Mario SEPI

⁽¹⁾ Advies (PB C 224 van 20.8.2008, blz. 1); rapporteur: mevrouw DARMANIN.